

ԲՄԿ ՊՈՒՀ ՌՌԻՍ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ (ՍԼԱՎՈՆԱԿԱՆ) ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Հաստատում եմ՝
Իրավունքի Ինստիտուտի տնօրեն

Ինստիտուտ՝ Իրավունքի

Ամբիոն՝ քրեական իրավունքի և քրեական դատավարության

Հեղինակ՝ ի. գ. դ., պրոֆեսոր, Ավետիսյան Ս. Ս.

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Դասընթաց՝ «Համեմատական քրեական իրավունքը որպես համեմատական իրավագիտության բաղկացուցիչ մաս»

Մագիստրոս կրթական ծրագիր (հեռակա)՝ 042101.04.7

«քրեական իրավունք և դատավարություն»

Դասիչ մասնագիտություն՝ 042101.00.7

ԲՄԿ ՊՈՒՀ ՌՈՒՍ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ (ՍԼԱՎՈՆԱԿԱՆ) ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Հաստատում եմ՝
Իրավունքի Ինստիտուտի տնօրեն
Մ.Ա.Քալաշյան.

«04» հուլիսի 2025 թ.

Ինստիտուտ՝ Իրավունքի

Ամբիոն՝ քրեական իրավունքի և քրեական դատավարության

Հեղինակ՝ ի.գ.դ., պրոֆեսոր, Ավետիսյան Ս. Ս.

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Դասընթաց՝ «Համեմատական քրեական իրավունքը որպես համեմատական իրավագիտության բաղկացուցիչ մաս»

Մագիստրոս կրթական ծրագիր (հեռակա)՝ 042101.04.7

«քրեական իրավունք և դատավարություն»

Դասիչ մասնագիտություն՝ 042101.00.7

Ներածություն.

Համեմատական իրավագիտությունը արդի իրավական գիտության կարևորագույն ճյուղերից է, որը հնարավորություն է տալիս համակարգային և վերլուծական ձևով ուսումնասիրել տարբեր պետությունների իրավական համակարգերը: Դրա շրջանակներում ձևավորվել են մասնագիտական ուղղություններ, այդ թվում՝ համեմատական քրեական իրավունքը:

Համեմատական քրեական իրավունքը մասնագիտացված ուղղություն է, որը ուսումնասիրում է տարբեր պետությունների քրեական օրենսդրության կառուցվածքը, սկզբունքները, ինստիտուտները և իրավական նորմերի կիրարկման առանձնահատկությունները: Այն հնարավորություն է տալիս գնահատել քրեական պատասխանատվության արդյունավետությունը, իրավական անվտանգությունն ու իրավունքի գերակայության մակարդակը տարբեր իրավական համակարգերում:

Դասընթացը կոչված է ուսանողներին տրամադրել տեսական և գործնական գիտելիքներ՝ տարբեր պետությունների քրեական իրավունքի համեմատական վերլուծության, իրավական քաղաքականությունների գնահատման և քրեական արդարադատության համընդհանուր և ազգային առանձնահատկությունների վերաբերյալ:

Դասընթացի նպատակն ու խնդիրները

Նպատակ

Ուսանողների մոտ ձևավորել խորքային տեսական և գործնական պատկերացում քրեական իրավունքի համեմատական վերլուծության մեթոդների ու սկզբունքների վերաբերյալ՝ ընդգծելով ազգային և միջազգային

քրեական իրավունքի փոխազդեցությունը:

Խնդիրներ՝

- Բացահայտել համեմատական իրավագիտության տեսական հիմքերը, նրա առարկան ու մեթոդները:

- Ուսումնասիրել քրեական իրավունքի համեմատական բնույթը տարբեր իրավական համակարգերում (ռոմաիրավական, անգլո-ամերիկյան, իսլամական և այլն):

- Վերլուծել տարբեր պետությունների քրեական օրենսգրքերի կառուցվածքը, ինստիտուտներն ու կիրառման առանձնահատկությունները:

- Սովորեցնել իրավական ինստիտուտների համեմատություն, իրավական եզրահանգումների հիմնավորում և վերլուծություն:

Դասընթացի օբյեկտը և առարկան

Օբյեկտ՝ Քրեաիրավական համակարգերի բազմազանությունը տարբեր իրավական ընտանիքներում և այդ համակարգերի միջև եղած ընդհանրությունները և տարբերությունները:

Առարկա՝ Համեմատական վերլուծություն ազգային և միջազգային քրեական իրավունքների կառուցվածքի, սկզբունքների, ինստիտուտների, հանցակազմերի, պատժման համակարգերի և իրավակիրառման պրակտիկայի միջև:

Դասընթացի մուտքային պահանջները

Ուսանողը պետք է տիրապետի քրեական իրավունքի ընդհանուր մասի հիմքերին (հանցակազմի տարրեր, պատժի տեսակներ և սկզբունքներ), ինչպես նաև ունենա ընդհանուր պատկերացում իրավական համակարգերի

դասակարգման և համեմատական իրավագիտության մեթոդների վերաբերյալ:
Ցանկալի է նաև անգլերեն և ռուսերեն իրավաբանական տեքստերի
ընթերցանության կարողություն:

Ձեռք բերվող գիտելիքները և կարողությունները

Գիտելիքները`

1. Իրավական համակարգերի դասակարգման հիմնավորումները և համեմատական իրավագիտության սկզբունքները:
2. Տարբեր պետությունների քրեական իրավունքի կառուցվածքային և բովանդակային առանձնահատկությունները:
3. Համեմատական քրեաիրավական վերլուծության մեթոդաբանությունը, աղբյուրները և կիրառման ոլորտները:

Հմտությունները`

▪ Գիտելիքի կիրառման հմտությունները`

1. Վերլուծել և համեմատել քրեաիրավական նորմեր տարբեր երկրների օրենսդրական ակտերում:
2. Կիրառել համեմատական մեթոդներ կոնկրետ իրավական խնդիրների վերլուծության ժամանակ:

▪ Ընդհանրական իմացական հմտությունները`

1. Ուղղորդել իրավաբանական հետազոտություն համեմատական տեսանկյունից` օգտագործելով տարաբնույթ իրավական աղբյուրներ:
2. Տարբերել իրավական համակարգերի ընդհանրություններն ու առանձնահատկությունները` տեսական և գործնական մակարդակում:

Կարողունակությունը (կոմպետենցիան)

▪ Ինքնուրույնությունը և պատասխանատվությունը`

1. Ինքնուրույն մշակել և հիմնավորել իրավաբանական կարծիք` համեմատական վերլուծության հիման վրա:
2. Կրել պատասխանատվություն մասնագիտական վերլուծության ճշգրտության և արդյունքների նկատմամբ` միջազգայնացված իրավական միջավայրում:

Դասավանդման եղանակները և մեթոդները

- Տեղեկատվական (դասախոսական) նյութերի մատուցում` համեմատական օրինաչափությունների վերլուծությամբ:
- Քննարկումներ և բանավեճեր` հիմնված տարբեր երկրների քրեական օրենքների նմուշների վրա:
- Գործնական վարժանքներ` հանցակազմերի համեմատությամբ, պատժման համակարգերի գնահատմամբ:
- Խմբային և անհատական ուսումնասիրություններ` համաշխարհային քրեական արդարադատության մոդելների համադրությամբ:
- Տեքստերի աշխատանք` տարբեր լեզուներով (անգլերեն, ռուսերեն) իրավական ակտերի և դատական պրակտիկայի հիման վրա:

Դասընթացի տեղը կրթական ծրագրում

Դասընթացը դասվում է մասնագիտական ցիկլի ընտրովի մասնաբաժնում:

Նախապայման է`

- Քրեական իրավունք (ընդհանուր և հատուկ մասեր),
- Սահմանադրական իրավունք,
- Միջազգային իրավունքի հիմունքներ:

Դասընթացի յուրացման արդյունքում ձեռք բերվող գիտելիքները և կարողությունները Դասընթացի յուրացման արդյունքը ապահովում է անհրաժեշտ գիտելիքների, հմտությունների ու կարողությունների համապատասխան ՈԱՇ-ի վերջնարդյունքներին:

Դասընթացի տեղն ուսումնական ծրագրում

Դասընթացը ներառված է քրեական իրավունք և դատավարություն ակադեմիական կրեդիտ (108 ակադեմիական ժամ) աշխատատարությամբ, որից 10 ակադեմիական ժամ նախատեսվում է գործնական պարապմունքների համար: Դասընթացը նախատեսվում է ուսումնասիրել 1-ին ուսումնական տարվա 2-րդ կիսամյակում:

1.1. Դասընթացի աշխատատարության բաշխումն ըստ ուսումնական աշխատանքի տեսակների (ակադեմիական ժամերով)

Ուսումնական աշխատանքների տեսակները	Ամբողջ, ակ. ժամ.	Բաշխում ըստ կիսամյակների					
		1 Կի ս. ա.	2 Կի ս. ա.	3 Կի ս. ա.	4 կիս.	5 Կիս.	6 Կի ս. ա.
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Ըստ կիսամյակի ընդհանուր դասընթացի ուսուցման ծանրաբեռնվածությունը	108		108				
1.1. Լսարանային պարապմունքներ:	18		18				
1.1.1. Դասախոսություններ	8		8				
1.1.2. Սեմինարներ	10		10				
1.2. Ինքնուրույն աշխատանք	86		86				
Ստուգարք	4		4				

1.2. Դասընթացի թեմատիկ պլան

Դասընթացի բաժինները և թեմաները	Ընդհանուր (ակ. ժամ)	Դասախոսություններ (ակ. ժամ)	Մեմինար (ակ. ժամ)	Պարապմունքների այլ տեսակներ (ակ. ժամ)
Բաժին 1. Համեմատական իրավագիտության առարկան, մեթոդներն ու կառուցվածքը	108	8	10	90
Թեմա 1.1. Իրավական համակարգերի դասակարգումը (ռոմաիրավական, կոմունիստ, մուսուլմանական և այլն)	10			8
Թեմա 1.2. Քրեական օրենսդրության համեմատական վերլուծության մեթոդներ	8		1	8
Թեմա 1.3. Հանցագործության հասկացության համեմատություն՝ ըստ տարբեր երկրների օրենսդրությունների	10		1	8
Բաժին 2. Քրեական դատավարության գիտության հատուկ հիմնախնդիրները				
Թեմա 2.1. Հանցագործության կազմի տարրերը՝ համեմատական վերլուծություն	10	1	1	10
Թեմա 2.2. Գաղտնիության պահպանումը քրեական դատավարությունում	10	1	1	8
Թեմա 2.3. Քրեական պատիժների համակարգերի համեմատություն (Ֆրանսիա, Գերմանիա, ԱՄՆ, ՀՀ, ՌԴ)	10	1	1	8

Թեմա 2.4. Մեղսունակություն, տարիք, պատժի համարժեքություն՝ համեմատական դիտարկում	10	1	1	8
Թեմա 2.5. Հատուկ հանցագործություններ՝ սպանություն, կոռուպցիա, տնտեսական հանցագործություններ տարբեր կերպներում	10	1	1	8
Թեմա 2.6 Ազատազրկման այլընտրանքային ձևերի համեմատություն	10	1	1	8
Թեմա 2.7 Քրեական պատասխանատվության ապաքրեականացում, դեկրիմինալիզացիա	10	1	1	8
Թեմա 2.8 ՄԻԵԴ-ի և միջազգային կազմակերպությունների ազդեցությունը քրեական օրենսդրության վրա	10	1	1	8
Ընդամենը	108	8	10	90

Դասընթացի բովանդակություն

Բաժին 1. Համեմատական իրավագիտության տեսություն

- Համեմատական իրավագիտության առարկան, մեթոդներն ու գործառույթները
- Իրավական ընտանիքներ՝ ռոմաիրավական, կոմոն-լոու, մուսուլմանական և այլն

- • Համեմատական իրավագիտության նշանակությունը քրեական իրավունքում

Բաժին 2. Քրեական իրավունքի համեմատական կառուցվածք

- • Քրեական օրենսգրքի կառուցվածքային մոդելներ՝ Ֆրանսիա, Գերմանիա, Մեծ Բրիտանիա, ԱՄՆ, ՌԴ, ՀՀ
- • Հանցագործության կազմի տարրերի համեմատական վերլուծություն
- • Քրեական պատիժների համակարգերի համեմատություն

Բաժին 3. Հատուկ հարցեր համեմատական քրեական իրավունքից

- • Հանցագործության սահմանման համեմատություն
- • Պատասխանատվության տարիք, մեղսունակություն, պայմանական դատապարտում՝ ըստ տարբեր օրենսգրքերի
- • Կոռուպցիայի, սպանության, տնտեսական հանցագործությունների համեմատություն՝ ըստ տարբեր երկրների

Բաժին 4. Քրեական քաղաքականություն և իրավունքների պաշտպանություն

- • Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի դերը քրեական օրենսդրության հարմարման հարցում
- • Համեմատական դիտարկում ազատագրկման այլընտրանքների մասին
- • Քրեական պատասխանատվության ապաքրեականացում և դեկրիմինալիզացում

5. Վերահսկման ձևեր

- *Ընթացիկ վերահսկում՝
  - գրավոր աշխատանքներ,
  - քննարկումներ,
  - հարցազարեր և թեստեր
- Ինքնուրույն աշխատանք՝

- համեմատական վերլուծություն (օրինակ՝ «Գերմանիայի և ՀՀ քրեական պատժի համակարգերի համեմատություն»)

• Վերջնական վերահսկում՝

- գրավոր քննություն՝ տեսություն + իրավական վիճակի համեմատական վերլուծություն

Դասընթացի ապահովվածությունը գրականությամբ

- ՀՀ քրեական օրենսգիրք

- ՌԴ քրեական օրենսգիրք

- Clarkson C. Understanding Criminal Law

- Ancel M. Comparative Penal Law

- Շահնազարյան Գ. Համեմատական իրավագիտության հիմնախնդիրներ

- ՀՀ ԱԺ և ՌԱ դատական ակտերի համախմբումներ

Լրացուցիչ աղբյուրներ՝

- ԵԽԽՎ, ԵՄ և ՄԻԵԴ իրավական փաստաթղթեր

- ՄԱԿ-ի և GRECO-ի հակակոռուպցիոն զեկույցներ

- Իրավական հանդեսներ՝ Իրավաբան, Համեմատական իրավունք,

Փաստաբանների միություն

Օրինակային առաջադրանքներ

- Համեմատել քրեական պատասխանատվության սկզբունքները Ֆրանսիայում և Հայաստանում

- Վերլուծել ազատագրկման այլընտրանքային միջոցների կիրառությունը տարբեր երկրներում

- Ուսումնասիրել, թե ինչպես է միջազգային փորձը ազդել ՀՀ քրեական օրենսդրության վրա

- Ներկայացնել սեփական դիրքորոշումը համեմատական վերլուծության
հիման վրա